

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

En bild säger mer än tusen ord : om behovet av nya riktlinjer för
avbildningar av föremål i arkeologisk rapportering

Franzén Rickard

Fornvännen 2006(101):3, s. 204-205

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/2006_204

Ingår i: samla.raa.se

Enligt min åsikt kan vi inte acceptera att det förflutna enbart ses som en spegling av vår samtid. Ur ett verkligt kritiskt perspektiv kan man säga att vi i så fall skulle överge de människor som inte kan försvara sina särintressen i dagens samhälle. Deras stämmor ur det förgångna är det vår plikt som arkeologer att lyssna till. Det är forskning och tolkning som ska bära empirin bort från spekulatörens magra jord. Då sår man nya tankar hos besökarna på museer och i Raås nya Informationstorg i Östra stallet. För en ny historia behövs konkret kunskap om förhållandena bortom mannaminnet. Risken är annars att man gör sig urarva, att arkeologi och historia tunnas ut till »berättelser» och inte ger något tuggmotstånd mot förenkling, tidsbunden politisering och harmonisering.

Referenser

Arkeologi idag. 2004. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

Burström, M.; Elfström, B. & Johansen, B., 2004. Serving the public. Ethics in heritage management. Karlsson, H. (red.) *Swedish archaeologists on ethics*. Lindome.

FoU-program för kulturmiljöområdet 2006–2010. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

Harding, T., 2004. *Det breddade kulturarvet och den oromantiska nationalismen. Synen på »nation» och »kulturarv» i svensk nationell kulturarvspolitik. Ett paper för konferensen Demokratiskt kulturarv*. http://www.historiebruk.net/Seminarer/Demokratiskt_kulturarv/ett_demokratiskt_kulturarv.htm. Hämtat 2005-01-14.

Höjer, H., 2005. Bråket om kulturarvet. *Forskning & Framsteg* 2005:1. Stockholm.

Kulturarv i tiden – angeläget, tillgängligt, användbart! Vision och strategi 2004–2006. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

Magnusson Staaf, B. 2004. To remodel society – democracy and archaeology. Bolin, H. (red.). *The interplay of past and present*. Huddinge.

Welinder, S., 1995. Swedish society, Swedish archaeology, and the public debate. *Current Swedish Archaeology* 3. Stockholm.

– 2003. *Min svenska arkeologihistoria. Ett ekonomiskt och socialt perspektiv på 1900-talet*. Lund.

Mats Roslund

Institutionen för arkeologi och antikens historia

Sandgatan 1

SE-223 50 Lund

Mats.Roslund@ark.lu.se

En bild säger mer än tusen ord

Om behovet av nya riktlinjer för avbildningar av föremål i arkeologisk rapportering.

Kvalitén och omfattningen av redovisningen av det arkeologiska källmaterialet ska inte vara beroende av den rådande teoretiska diskursen då denna i motsats till det arkeologiska källmaterialet är föränderlig. Därför är det viktigt att sträva efter en så objektiv och grundlig redovisning som möjligt, vilket leder till att samma redovisning kan användas i ljuset av en mängd olika diskurser.

Mot bakgrund av dessa inledande meningar vill jag framföra åsikten att dagens arkeologiska undersökningsverksamhet är i behov av nya riktlinjer för hur den deskriptiva delen av en arkeologisk rapport ska utformas. Målet för denna del

bör vara att största möjliga mängd information tas tillvara och tillgängliggörs. Ett exempel på undermålig redovisning är underlåtenheten att avbilda föremål, alltför vanlig i rapporter från 60- och 70-talen.

Min mening är att denna brist är påtaglig även i dagens arkeologiska rapportering. En av orsakerna kan vara att renodlade föremålsstudier inte längre är så vanliga i den akademiska världen. Oavsett rådande diskurs anser jag det vara viktigt att informationen, i detta fall avbildningar av föremål, finns tillgänglig för framtida forskare och eventuellt nya teoretiska överbyggnader. Därför är det viktigt att till fullo ta till va-

ra den teknik som finns tillgänglig idag, exempelvis digital fotografering och Internet, som gör att man på ett mycket kostnadseffektivt sätt kan tillgängliggöra stora mängder material för forskarsamhället. Bilder på föremål i en databas tillgänglig för alla arkeologer med en Internet-uppkoppling skulle leda till radikalt nya förutsättningar inom komparativa analyser och stilstudier.

En ansats till detta har redan gjorts av Historiska museet som via sin webbsajt tillhandahåller en databas med föremål. I dagsläget är dock endast en väldigt liten del av det totala föremålsbeståndet i samlingarna avbildad där. Den stora bristen med databasen är emellertid att bildmaterialet inte är enhetligt utformat och därmed inte lämpat för exempelvis jämförande analyser. Föremålen är fotograferade från olika vinklar och i vissa fall utan skalstock.

Mitt förslag är att Riksantikvarieämbetet utfärdar riktlinjer för arkeologiska undersökare att på ett enhetligt sätt redovisa alla föremål från en undersökning med digitala bilder. Dessa kan sedan bifogas som cd-skiva med rapporten och/eller tillfogas till en offentlig databas. Undantag från denna regel kan göras för boplatundersökningar där det ofta framkommer en stor mängd material som ur visuell synvinkel är mindre informativt.

Det rådande minimikravet från Riksantikvarieämbetet är att undersökaren ska redovisa föremålen med fyndlistor (Modig 1998, s. s. 22; Uppdragsarkeologi s. 17). Vad gäller gravfäldsundersökningar anser jag att detta vara otillräckligt. Min åsikt är att detta minimikrav borde modifieras i linje med ovan anförda synpunk-

ter så att det arkeologiska källmaterialets fulla potential tas till vara. De som försvarar det rådande systemet kanske hävdar att den information jag vill tillgängliggöra går att nå ändå, exempelvis genom besök på ATA eller i Historiska museets samlingar. Detta är inget bra argument då kostnaderna i tid och arbetskraft som är förknäpade med en kursändring på detta område är mycket små i förhållande till de vinster som kan göras.

I ljuset av de ovan framförda synpunkterna finns det anledning att blicka tillbaka mot den ofta kritiserade arkeologin som bedrevs under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. I fråga om föremålen kännetecknas den allt som oftast av grundliga genomgångar på detta område. Detta är i mina ögon en av de stora behållningarna med denna arkeologi och det är något som vi borde bygga vidare på idag.

Referenser

- Modig, A. (red.), 1998. Uppdragsarkeologi. Rekommendationer vid upprättandet av undersökningsplaner, utarbetandet av rapporter, uppföljning, bedömning av lämplighet och kompetens samt konservering. Underrättelser från RAÄ 1998:1. Stockholm.
- Uppdragsarkeologi. Allmänna råd till verkställighetsföreskrifter angående förfarandet av vissa beslut m.m. enligt 2 kap. 10–13 §§ lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (KRFS 1998:01). Allmänna råd från RAÄ 1998:1. Stockholm.

Rickard Franzén

Kvarnbacksvägen 124

SE-168 74 Bromma

franzén_rickard@hotmail.com